

VšĮ Investuok Lietuvoje

Religinio turizmo skatinimas Lietuvoje: naujo turizmo produkto kūrimas

Teminio tyrimo

Religinio turizmo situacija Lietuvoje ir pasaulyje

ATASKAITA

Ieva Zamaraitė

Inga Urbšytė

Vytautas Vaitiekūnas

Vilnius

2019

**Kuriame
Lietuvos ateitį**

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Teminis tyrimas yra parengtas Vyriausybės kanceliarijos įgyvendinamo projekto „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ metu. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

Ivadas / Kontekstas

Atvykstamojo turizmo skatinimas ir Lietuvos, kaip stiprios turizmo traukos vietovės, pozicionavimas prisideda prie Lietuvos siekio būti žinomai užsienyje, kas yra Valstybės prioritetas darbas „5.5.13. Darbas. Lietuvos žinomumo, kultūros sklaidos ir kūrybinio potencialo užsienyje stiprinimas“, apibrėžtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane.

Šiuo metu Lietuvos turizmo sektorius susiduria su kasmet augančia pasauline konkurencija. Pasaulio Ekonomikos Forumo duomenimis 2019 metais kelionių ir turizmo konkurencingumo indekse Lietuva tarp 140 valstybių užima tik 59 vietą, o Šiaurės Europos regione – paskutinę. Lietuvai norint būti žinomai ir konkurencingai pasaulyje, turime pasiūlyti unikalų ir kokybišką turizmo produktą. Potencialus turizmo produktas, kuriuo Lietuva gali išsiskirti užsienyje yra religinis turizmas. Lietuvos kaimynė Lenkija yra sėkmingai išvysčiusi religinio turizmo produktus. Pavyzdžiui, viena svarbiausių religinio turizmo traukos vietų Lenkijoje yra Krokuvos Dievo Gailestingumo šventovė, kuri kasmet sutraukia apie 2 mln. religinių lankytojų. Lietuvoje taip pat turime unikalų religinį paveldą bei šventas vietas tikintiesiems (pvz.: Dievo Gailestingumo šventovę su originaliu Dievo Gailestingumo paveikslu Vilniuje, vieną pirmųjų Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo vietų Šiluvoje, unikalų pasaulyje Kryžių kalną), tačiau to tikslingai neišnaudojame turistų pritraukimui bei šalies įvaizdžio gerinimui. Religinis turizmas galėtų prisidėti prie užsienio turistų skaičiaus augimo Lietuvoje.

Dalis religinio turizmo objektų yra regionuose, o per juos eina kultūros keliai, žinomiausias jų – Šv. Jokūbo kelias, kurį apžvelgiame ir mūsų darbe, kaip potencialių skirtingus religinius objektus regionuose jungiančių ašį. Tai atliepia Valstybės prioritetinį darbą „2.4.3. Darbas. Kultūros paslaugų išplėtimas regionuose, sukuriant europinius, nacionalinius, regioninius kultūros kelius“, apibrėžtą Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane.

Tyrimo naudojami analizės metodai:

1. Atliktas lauko tyrimas – vykta į pagrindines religinio turizmo traukos vietas ir įvertinta viešoji infrastruktūra, viešosios turizmo informacijos paslaugos. Pasirinktų religinio turizmo objektų vertinimas atliktas naudojant Nacionalinės Turizmo Skatinimo Agentūros „Keliauk Lietuvoje“ turistinio patrauklumo vertinimo kriterijus.
2. Atliktas žvalgomasis tyrimas, kurio metu atrinktos ir išanalizuotos gerosios užsienio šalių praktikos. Taip pat pasirinktų šalių turizmo atstovams išsiųsti mūsų sudaryti klausimynai. Šalys: Lenkija, Portugalija, Ispanija.

Lietuvos apžvalga

Kartu su nacionalinės turizmo skatinimo agentūros „Keliauk Lietuvoje“ komanda atrinkti pagrindiniai Lietuvos religinio turizmo objektai, kuriuos Lietuva gali siūlyti užsienio turistams ir kurių tematika šiuo metu yra žinoma ir populiari Katalikiškame pasaulyje ir atliktas Lietuvos religinio turizmo objektų vertinimas. Išskirtos dvi pagrindinės potencialios užsienio turistų traukos vietovės: Vilnius ir jo Dievo Gailestingumo istorija ir Šiluva, viena pirmųjų Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo vietovių Europoje. Taip pat išskirtos kitos vietovės ir potencialūs

produktai, kurie galėtų papildyti pagrindinius objektus – tai piligriminis Šv. Jokūbo kelias Lietuvoje, priklausantis Europos Kultūros Kelių programai ir einantis per visas pagrindines Lietuvos religinio turizmo vietas, Kryžių kalnas, Tytuvėnų bažnyčios ir vienuolyno ansamblis, Pažaislio Bažnyčios ir vienuolyno ansamblis.

Vis dėlto atlikta analizė ir objektų vertinimas parodė egzistuojančias problemas, kurios turi būti išspręstos norint išnaudoti Lietuvos religinio turizmo potencialą (daugiau informacijos priede nr. 1):

- Turizmo paslaugų pasiūlos trūkumas, infrastruktūros problemos:
 - Šiluvos apgyvendinimo įstaigose šiuo metu priskaičiuojamos tik 159 lovos, kitoje Raseinių rajono dalyje – 610. Dauguma šių apgyvendinimo įstaigų yra kaimo turizmo sodybos. Norint pasiekti vieną iš Religinio turizmo Šiluvoje skatinimo programos tikslų – nakvynių Raseinių rajone skaičių padidinti iki 20.000 – reikia didesnės ir įvairesnės apgyvendinimo paslaugų pasiūlos, ypač Šiluvoje ir aplink ją.
 - Regioninėse religinio turizmo traukos vietovėse (Šiluva, Tytuvėnai) esančios apgyvendinimo paslaugos neatitinka užsienyje turimų standartų – religiniai turistai dažniausiai apsistoja 3*** ir 4**** žvaigždučių viešbučiuose, kuriuos šiuo metu galima rasti tik didžiuosiuose miestuose.
 - Maitinimo paslaugų pasiūla regionuose taip pat ribota. Šiluvoje ir Tytuvėnuose yra tik keletas kavinių, o šalia Kryžių kalno 2 km atstumu nėra nė vienos maitinimo įstaigos, kurioje, norint pavalgyti, nereikia išankstinės rezervacijos.
 - Regionuose taip pat matomas gerų gidų, kalbančių angliskai, bei audiogidų trūkumas.
 - Šv. Jokūbo keliui šiuo metu trūksta kelio žymėjimo infrastruktūros, taip pat informacijos apie maitinimo ir apgyvendinimo įstaigas kelyje. Internetinė svetainė nėra pritaikyta nei vietinių, nei užsienio turistų poreikiams.
- Nežinoma, kiek turistų į Lietuvą atkeliauja religiniais tikslais:
 - Norint pritraukti investuotojus į regionus ir taip plėsti turizmo paslaugų pasiūlą, būtina turėti statistinius duomenis, nurodančius, kiek (religinių) turistų apsilanko skirtingose turizmo traukos vietovėse.
 - Šiuo metu skaičiuojami lankytojai, apsilankantys turizmo ar piligrimų informacijos centruose, tačiau nežinoma, ar jie lieka nakvoti toje vietovėje.
 - Tik vieni piligrimų namai Kaune yra registruoti Valstybinėje Vartotojų Teisių Apsaugos tarnyboje (VVTAT) kaip apgyvendinimo paslaugų teikėjai. Kiti piligrimų namai ir rekolekčių centrai nėra registruoti VVTAT. VVTAT teikia oficialius turistų nakvynių duomenis Statistikos departamentui. Tai, jog didžioji dalis piligrimų namų nėra užsiregistravę į VVTAT, lemia žinių, kiek religinių turistų kasmet atvyksta į Lietuvą, trūkumą.

Užsienio geroji praktika

Remiantis gerąja praktika užsienio valstybėse, išskiriami Lenkijos, Portugalijos ir Ispanijos atvejai (daugiau informacijos priede nr. 2):

1. Lenkija: Lietuvos kaimynė, kasmet sulaukianti apie 1,5 mln. užsienio religinių turistų. Žymiausi religinio turizmo traukos objektai, Jasna Gora vienuolynas Čenstakavo mieste ir Krokuvos Dievo Gailestingumo šventovė, praeitais metais sulaukė atitinkamai 4 milijonų ir 2 milijonų lankytojų iš daugiau nei 100 skirtingų šalių. Lenkijos Turizmo ir Sporto Ministerija skiria didelį dėmesį religinio turizmo vystymui savo šalyje, išskirdama jo reikšmę atskiriems regionams savo 2015-2020 m. turizmo vystymo programoje. Religiniai turistai iš skirtingų amžiaus grupių į Lenkiją vyksta vedini religinių ar dvasinių motyvų, ieško naujų patirčių ar siekia pažinti kultūrą.
2. Portugalija: Dabartinėje Portugalijos turizmo strategijoje pažymima, jog, galvojant apie turizmo pasiūlą, reikia atsižvelgti į tematinius maršrutus, apimančius istorinius, kultūrinius ir natūralius išteklius, parinkti produktus įvairiems turistų segmentams. Prioritetinis religinio turizmo projektas "Paths of Faith" - šiam projektui yra sukurta speciali internetinė svetainė <https://www.pathsoffaith.com>. Pagrindinis Portugalijos religinio turizmo traukos centras – Fatima. Šis Portugalijos miestelis 2018 m. sulaukė 7 mln. lankytojų ir užregistravo 1 mln. turistų iš kurių 71% buvo užsienio turistai (lankytojas – svečias, kuris nepasilieka nakvoti turistinėje vietovėje, turistas – svečias, kuris praleidžia bent vieną naktį apgyvendinimo paslaugas teikiančioje įstaigoje). Daugiausiai jų pernai Fatimoje apsilankė iš Ispanijos (186 013), P. Korėjos (68 529), Italijos (55 911), Brazilijos (54 991), Lenkijos (53 456). Dažniausiai tai yra vyresnio amžiaus turistai keliaujantys kartu su organizuotomis grupėmis (45-60m. amžiaus).
3. Ispanija: Turizmas Ispanijoje yra trečiasis pagrindinis indėlis į šalies ekonominį gyvenimą po pramonės ir verslo bei bankų sektorių - jis sudaro apie 10–11% Ispanijos BVP. Religinio turizmo kontekste Ispanija garsi visame pasaulyje žinomu Šventojo Jokūbo keliu vedančiu į Santjago de Kompostela katedrą. Per 2018 m. Santjago de Kompostela piligrimų ofise užregistruoti 327.378 piligrimai. Vyrų (49,65%) ir moterų (50,35%) praėjo beveik po lygiai, absoliuti dauguma jų ėjo pėsčiomis (93,49%), tačiau buvo ir keliaujančių dviračiais (6,35%). Kelias einamas dėl kultūrinių arba religinių motyvų. Didžioji dalis piligrimų (54,81%) yra tarp 30 ir 60 metų amžiaus. Be pačių ispanų, daugiausia Šv. Jokūbo keliu eina italai, amerikiečiai, vokiečiai ir portugalai. Ispanijoje religiniams turistams taip pat siūlomi tokie produktai kaip dalyvavimas Velykų savaitės šventėse, dalyvavimas kitose piligriminėse kelionėse, nakvynės svarbiausiuose pasaulio vienuolynuose ir katedrose, kitų istorinių, sakralinių paminklų lankymas.

Viešosios konsultacijos poreikis

Atlikus Lietuvos pagrindinių religinio turizmo objektų vertinimą ir gerosios užsienio praktikos analizę atsiskleidė viešosios konsultacijos poreikis.

Viešąją konsultaciją nuspręsta vykdyti keliais metodais. Pirmiausia, būtų galima atlikti pusiau struktūruotų interviu ciklą su suinteresuotomis šalimis ir jų religijos, turizmo ir kultūros atstovais. Šio interviu ciklo metu galėtume išsiaiškinti kiekvienos suinteresuotos šalies interesus ir problemas, su kuriomis susiduria.

Taip pat, siekiant didinti bendradarbiavimo ir komunikacijos lygį tarp projekto suinteresuotųjų šalių, antru viešosios konsultacijos metodu pasirinkta apskritojo stalo diskusija. Taip būtų sudarytos vienodos galimybės visiems dalyvaujantiems pagrįsti savo požiūrį į sprendžiamą klausimą ir teikti pasiūlymus kuriamam religinio turizmo produktui, diskutuoti dėl jų tarpusavyje. Konsultacijos tikslas - kartu su projekto suinteresuotomis šalimis ir turizmo sektoriaus ekspertais aptarti problemines Lietuvos religinio turizmo sritis ir jos galimus sprendimo būdus bei Lietuvos religinio turizmo produkto sudarymą.

Į apskritojo stalo diskusiją kviesime organizacijų, asociacijų, valstybinių institucijų atstovus ir turizmo sektoriaus ekspertus. Viešosios konsultacijos rezultatai bus panaudojami rengiant religinio turizmo produkto modelį, kuris prisidės prie atvykstantojo turizmo srauto didinimo Lietuvoje.

Priedai

Priedas Nr. 1 – „Lietuvos religinio turizmo objektų vertinimas“, nuoroda į dokumentą [čia](#).

Priedas Nr. 2 – „Užsienio šalių gerosios praktikos analizė“, nuoroda į dokumentą [čia](#).